

Õiguskaitse kättesaadavus keskkonnaasjades - Holland

Den här sidan har maskinöversatts och kvaliteten kan inte garanteras.

1. [Constitutional Foundations](#)
2. [Kohtusüsteem](#)
  - #II
4. [Juurdepäas teabele](#)
5. [Õiguskaitse kättesaadavus, üldsuse osalemine](#)
6. [Õiguskaitse kättesaadavust tegevuse või tegevusetuse](#)
7. [Muud võimalused õigusemõistmisele juurdepääsuks](#)
8. [Kaebeõigus](#)
9. [Seaduslik esindamine](#)
10. [Tõendid](#)
11. [Esialgne õiguskaitse](#)
12. [Kohtukulud](#)
13. [Finantsabimehhanismid](#)
14. [Ajakohasus](#)
15. [Muud küsimused](#)
16. [On välismaalane,](#)
17. [Piiriülesed juhtumid](#)

I. Constitutional Foundations

Madalmaade põhiseaduse (Grondwet [1]) artikkel 21 on kehtestatud valitsusele kohustus tagada oma kodanikele elamiskõlblik keskkond ning korraldada keskkonnakaitset ja keskkonna parandamist.^{#1} See artikkel ning artikkel 11, millega tagatakse õigus isikupuutumatusse, ja artikkel 22, millega nähakse ette õigus tervisele, on Madalmaade põhiseaduse sätted, millega nähakse ette peamised keskkonnaga seotud (sotsiaalsed) põhiõigused. Õiguskaitse kättesaadavus on tagatud artikkel 17, milles sätestatakse, et kedagi ei tohi tema tahte vastaselt takistada pöördumast pädeva kohtu poole. Lisaks on asjakohane ka Madalmaade põhiseaduse 6. peatükk, sest selles sätestatakse, et seadusega määratakse kindlaks pädev kohus. Kodanikel on õigus tugineda haldus- või kohtumenetlustes otse põhiõigustele, kui neid õiguseid käsitatakse subjektiivsete õigustena. Sellepärast võivad kodanikud tugineda ametiasutuste otsuste vastu algatatud menetluste raames põhiseaduse artikkel 21. Enamikul juhtudel ei ole sellel siiski soovitud mõju, sest valitsusel on nimetatud sätte eesmärkide saavutamisel kaalutusõigus. Välislepingu mis tahes sättele on haldus- ja kohtumenetluse käigus võimalik tugineda pärast seda, kui see välisleping on avaldatud ja kui see säte on üldiselt siduvat laadi (põhiseaduse artikkel 93). See kehtib ka Århusi konventsiooni puhul, mille on vastu võtnud nii Madalmaad kui ka Euroopa Liit.

II. Kohtusüsteem

Õiguskaitse on kõigepealt esitanud Madalmaade kohtud, kes on pädevad tegema otsuseid tsiviil- ja kriminaalasjades [2].^{#2} Kohtusüsteem on kolmetasandiline. Kõigepealt arutab asju ringkonnakohus (Rechtbank) ning kui menetlusosaline ei ole kohtuotsusega rahul, võib ta esitada apellatsioonikohtule (Gerechtshof). Apellatsioonikohus vaatab uuesti läbi juhtumi asjaolud ja teeb oma järeldused. Seejärel on tavaliselt võimalik suunata vaidlus kõrgeimasse kohtusse, milleks on Madalmaade ülemkohus (Hoge Raad). Madalmaade ülemkohus kontrollib ainult seda, kas madalama astme kohus kohaldas või madalama

astme kohtud kohaldasid otsuse tegemisel õigust nõuetekohaselt. Selles etapis ei arutleta enam juhtumi asjaolude üle, mille madalama astme kohus kindlaks tegi/ madalama astme kohtud kindlaks tegid. 2013. aastal jagati Madalmaad 11 ringkonnaks ning kõigis ringkondades on oma ringkonnakohus. Maakohtud jagunevad 3 sektorisse: tsiviilõiguse sektor, kriminaalõiguse sektor ja haldusõiguse sektor. 11 ringkonda on jaotatud 4 valdkonda on apellatsioonikohtu pädevus tsiviil- ja kriminaalvaidluste ja mõne spetsiifilise haldusvaidluse (näiteks maksuõigus). Kriminaal- ja tsiviilajade valdkonnas menetlevad apellatsioonikohtu kohtunikud ainult selliseid juhtumeid, kus apellatsioon on esitatud ringkonnakohtu otsuse peale. Puudub eraldi kohus või tribunal keskkonnaasjade menetlemiseks. Pädev kohus on seadusega on kindlaks määratud, nii et meelepärase kohtualluvuse valimine ei ole põhimõtteliselt võimalik. Kui mõned erandid välja arvata, siis menetleb valitsusasutuste poolt keskkonnaküsimustes tehtud otsustega seotud haldusvaidlusi kõigepealt üks üheteistkümnest ringkonnakohtust (haldusõiguse sektor). Tavaliselt menetleb juhtumeid ringkonnakohtus ühest kohtunikust koosnev kohtukoosseis, kuid kohus võib otsustada nimetada juhtumit menetlema kolm kohtunikku, kui juhtum on keeruline või hõlmab väga olulisi küsimusi. Keskkonnaasjades haldusõigusega reguleeritava ja paljudes teistes valdkondades on apellatsiooni riiginõukogu halduskohtukolleegium (Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State), kus hakkab juhtumit käsitleks kolm kohtunikku, kuigi võiks anda liitsa kohtuasja menetleb üks kohtunik. Muudes valdkondades on Madalmaade seaduste kohaselt, nagu on kohaldatav kaebuse Tribunal Central Appeals Tribunal (Centrale Raad van Beroep) juhtumite puhul ning riigiteenistujate sotsiaalkindlustuse osas apellatsioonikohtu maksuotsuste peale esitatud kaebusi ning kaubanduse ja tööstuse (College van Beroep voor het bedrijfsleven) vaidlusi sotsiaal-majandusliku haldusõiguse valdkonnas ja konkreetsete seadustega võimalustele, nagu konkurentsiseaduse. Paljude haldusvaidluste korral eelneb ringkonnakohtu haldusõiguse sektoris toimuvale ärakuulamisele vaidemenetlus, mida toimetatakse haldusasutuses. Kui juhtumit menetletakse vaidemenetluse raames või kui juhtumit menetleb halduskohus, on hagejal võimalik paluda kohtult spetsiaalse menetluse raames esialgsete või ajutiste meetmete võtmist, kui selleks on piisav põhjus ja piisavalt kiireloomulised huvid (üldise haldusõiguse seaduse artiklid 81: 8-8: 86). Kui halduskohus lubab võtta nõutud ajutisi meetmeid, siis enamikul juhtudel tähendab see seda, et vaidlustatud otsuse täitmine peatatakse.

Haldusotsuse suhtes algatatud menetluste tulemusena tühistab pädev kohus (või: tühistada otsuse, kui apellatsiooni esitaja on tõendanud, et otsus on seadusega vastuolus. Kuigi kohtutel on pädevus muuta haldusotsuseid pärast seda, kui otsus on tühistatud, on sellise õiguse kasutamine põhjendatud ainult juhul, kui on piisavalt selge, millise otsuse haldusasutus peaks pärast otsuse tühistamist tegema. Enamikul juhtudel teeb tühistatud otsuse asemel uue otsuse sama haldusasutus. Kohtutel on õigus mõista ametiasutuselt kodanike kasuks välja kahjuhüvitis, kui selleks on alust (lepinguvälise kahju korral), kui asjaomane kodanik on esitanud taotluse ja kui on leitud, et vaidlustatud otsus on õigusvastane. Menetluste keskkonnaasjades tehtud haldusotsuste suhtes kehtivad nii üldisi sätteid (haldus-) menetlusõigust, mis on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht), peamiselt 6., 7. ja 8. peatüki sätteid ning mõned konkreetsete õigusaktid, millest kõige olulisemad on keskkonnahalduse seaduse (Wet milieubeheer), keskkonnalubade üldseaduse (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), ruumilise planeerimise seaduse (Wet ruimtelijke ordening), veeseadus (Waterwet), looduskaitse seadus (Natuurbeschermingswet 1998) ning akti Flora- ja loomastiku kohta (Flora- and Faunawet). Keskkonnaküsimustes tehtud haldusotsuste vaidlustamise menetluste raames on olemas võimalus, et kohus määrab konkreetse sõltumatu eksperdi, nimelt halduskohtuid keskkonnaga ja üldplaneeringutega seotud juhtumite korral nõustava sihtasutuse (Stichting Advisering Bestuursrechtspraak või StAB). Nimetatud sihtasutust rahastab valitsus ja tal on olemas eksperditeadmised keskkonnaküsimustes. Seaduses on sätestatud, et sihtasutus koostab halduskohtu taotluse korral aruande mis tahes keskkonnajuhtumi kohta. Halduskohtumenetluse raames ei saa kohtud analüüsida haldusotsuse neid osi, mida apellatsiooni esitaja ei ole vaidlustanud. Kuid kõigil kohtutel on siiski õigus uurida juhtumi asjaolusid, käsitledes selleks tunnistajaid, paludes esitada (kirjalikke) tõendeid või nimetades eksperdi, kui see on asjakohane seoses vaidlusega, mille menetlusosalised on kohtule arutamiseks esitanud. Halduskohtud kasutavad seda võimalust selliste juhtumite korral, kus hageja on esitanud piisavalt teavet, et seada kahtluse alla asjaolud, mille põhjal haldusasutus on oma otsuse teinud. Kohtupraktikas on kinnitatud, et kohtuvaidluse pooled peavad esitama tõendeid omal algatusel. See kehtib ka halduskohtutes menetletavate keskkonnaasjade suhtes, kuigi haldusasutus on muidugi alati kohustatud mis tahes haldusotsuse koostamisel hoolikas olema.

III Juurdepääs teabele

Madalmaade põhiseaduse (Grondwet) artikkel 110 on valitsusele pandud kohustus võtta vastu õigusaktid eesmärgiga tagada kodanike juurdepääs valitsusasjadega seotud teabele. Teabevabaduse seadusega (Wet openbaarheid van bestuur) on lubatud sellise varem avaldamata teabe ja selliste varem avaldamata dokumentide täielik või osaline avaldamine, mis on kõikide valitsustasandite kontrolli all ja seotud ühiskondlike küsimustega. Teabevabaduse seaduses on sätestatud, et avaldada võib põhimõtteliselt kogu valitsusasjadega seotud teabe. Teabevabaduse seaduse on avalikustamisele, siis on kohustusliku avaldamise põhimõtte, kuid hõlmab ka mitmeid keeldumise põhjused vastavalt artikkel 10 ja 11. Teabe avaldamist käsitlevate otsuste puhul tuleb neid aluseid alati arvesse võtta. Teabevabaduse seaduse (Wet openbaarheid van bestuur) artikkel 3 kohaselt võib igäiks paluda avalikes dokumentides sisalduva teabe avaldamist. Taotleja ei pea oma huvi põhjendama. Teabe avaldamist peetakse vajalikuks, et tagada õigusriigi põhimõtte järgimine demokraatlikus ühiskonnas. Samuti puuduvad sellise taotlusega seotud vorminõuded, kuigi eelistatakse kirjalikku taotlust. Isik peab nimetama küsimuse, millega taotlus seotud on. Otsus taotluse

kohta tehakse 4 nädala jooksul; Keskkonnateabe korral on selleks aega 2 nädalat. Haldusasutus võib pakkuda asjaomastele pooltele võimaluse esitada seisukohti seoses sellise teabe avalikustamisest, mis võib mõjutada nende huve sel juhul lükatakse otsuse tegemine edasi (artikli 6 lõik 3) Teabevabaduse seadus). Vastavalt üldisele haldusõiguse seadusele (Algemene wet bestuursrecht) tuleb keelduvale otsusele lisada keeldumise põhjendused ja teave kättesaadavate õiguskaitsvahendite kohta. Isik, kes ei ole otsusega (keeldumine, poolik vastus või ebapiisav vastus) rahul, võib taotleda otsuse läbivaatamist teabe avaldamisest keeldunud ametiasutuses. Kui ametiasutus jätab oma varasema otsuse jõusse, võib isik pöörduda ringkonnakohtu haldusõiguse sektori poole kohtuotsuse saamiseks. See on kooskõlas üldsätetega, mis on kehtestatud üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 1 ja 7: 1 üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht). Lisaks on võimalik esitada apellatsioon riiginõukogu halduskohtukolleegiumile (Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State). Kõik menetlused tuleb algatada 6 nädala jooksul ja õigusesindaja kasutamine ei ole kohustuslik. Kuid juhul, kui ametiasutus ei võta otsust vastu talle otsuse tegemiseks ette nähtud ajavahemiku jooksul, võib ametiasutuse tegevusetuse vaidlustada otse kohtus. Kohtutel on üldjuhul õigus taotleda ametiasutuselt teavet, kui see on kohtuasja jaoks oluline. Üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) artikkel 8: 29 on lubatud ametiasutustel edastada teave kohtule palvega, et kohus ei avaldaks seda teavet taotlejale. Nii võib see olla juhul, kui taotletakse teatava teabe avaldamist. See võib mõjutada kohtuotsust ainult juhul, kui taotleja on lubanud kohtul teabega tutvuda ja teha asjas otsuse selle teabe põhjal, kuigi taotlejal endal puudus teabele juurdepääs. Kui mis tahes kohus leiab, et puudub (mõistlik) alus teabe avaldamisest keeldumiseks, võib ta anda korralduse teabe avaldamiseks.

IV. Õiguskaitsse kättesaadavus seoses avaliku sektori osalemine

Keskkonnaasjadega seotud haldusmenetlus on reguleeritud nii üldiste haldusmenetluse üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) teatavate sätete ja keskkonnalubade üldseaduse (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), keskkonnahalduse seaduses (Wet milieubeheer) ja ruumilise planeerimise seaduse (Wet ruimtelijke ordening). Mitmete oluliste keskkonnalubade alaste otsuste jaoks (näiteks keskkonnanõu andmine (sealhulgas IPPC (saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli) luba) ja kohalike üldplaneeringute vastuvõtmine) on seadusega ette nähtud menetlus, mis hõlmab üldsuse osalemist ametiasutuse koostatud otsuse kavandi arutamises. Kui otsuse kavand on valmis, siis see avaldatakse ning otsuse kavand ja selle aluseks olevad dokumendid on kõigile tutvumiseks kättesaadavad 6 nädala jooksul. Selle aja jooksul võivad kõik osaleda otsustusprotsessis, esitades pädevale asutusele oma seisukohad. Pädev asutus peab neile seisukohtadele reageerima enne lõpliku otsuse vastuvõtmist ja avaldamist. Selline lõplik otsus tuleb teha 6 kuu jooksul alates keskkonnanõu taotluse saamisest. See haldusmenetlus on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) jaos 3.3 (laiaulatuslik avalik ettevalmistav menetlus) ja keskkonnalubade üldseaduse (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) jaos 3.4. Seda menetlust kohaldatakse siis, kui see on ette nähtud seadusega või kui ametiasutus otsustab seda kasutada otsuse koostamisel. Kohus võib otse läbi vaadata mis tahes otsuse, mis koostati selle laiaulatusliku menetluse raames. Mis tahes muude otsuste ettevalmistamine ei ole nii laiaulatuslik ja sellesse menetlusse ei kaasata (enamikul juhtudel) üldsust. Neil juhtudel kulub lõpliku otsuse tegemiseks tavaliselt 8 nädalat. See menetlus on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) jaos 3.2 ja keskkonnalubade üldseaduse (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) jaos 4.1. Juhul kui otsuse koostamisel kohaldati laiaulatuslikku menetlust, võib kaebuse esitada (vt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 2) mis tahes selline huvitatud isik, kes on ka esitanud oma seisukohad otsuse kavandi kohta (vt üldise haldusõiguse seaduse artiklid 8: 1 ja 6: 13). Huvitatud isik on mis tahes isik, kelle huve haldusotsus otseselt mõjutab. Kohtupraktika kohaselt peaks hagi esitanud isikul olema isiklik, objektiivselt kindlaks määratav huvi. Haldusasutuste huvideks peetakse nende esindatavaid huve. Juriidiliste isikute huvideks peetakse üldiseid ja kollektiivseid huve, mida nad konkreetselt esindavad kooskõlas oma eesmärkidega ja mida tõendab nende reaalse tegevus. Üldise huvi näiteks võib olla keskkonna kaitsmine konkreetses piirkonnas. Juhul kui ei kohaldata laiaulatuslikku menetlust, on selleks puhuks üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) artiklitega 8: 1 ja 7: 1 ette nähtud, et mis tahes huvitatud isik, kes soovib anda asja kohtusse, peab kõigepealt esitama vaide (bezwaarschrift) otsuse teinud ametiasutusele. Selle vaide esitamise menetluse tulemusel teeb sama ametiasutus uue või muudetud otsuse ning kohtu poole saab pöörduda ainult seoses selle otsusega. Igal juhul saab kohtus vaidlustada ainult otsuse need osad, mis vaidlustati ka haldusmenetluse etapis (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 6: 13).

Enamik asju antakse menetlemiseks ringkonnakohtutele, välja arvatud juhul, kui konkreetse õigusaktiga on ette nähtud muu menetlus (näiteks kaebuse esitamine esimeses ja ainukeses astmes riiginõukogu halduskohtukolleegiumile). Keskkonnalubadega seotud juhtumite korral on tavaliselt pädev kohus ringkonnakohtus ja seejärel riiginõukogu halduskohtukolleegium. Üldplaneeringutega seotud juhtumitega tuleb pöörduda otse riiginõukogu halduskohtukolleegiumi poole. Näiteks: detailplaneering võetakse vastu laiaulatuslikku menetlust, mida pädev asutus otsuse ettevalmistamisel. Üldplaneeringu vaatab kohtulikult läbi riiginõukogu halduskohtukolleegium (Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) esimeses ja ka viimases astmes. IPPC loa taotlust (vastavalt E artikkel 2.1(1) üldseaduse) menetletakse laiaulatusliku haldusmenetluse raames, kuid selle vaatab kohtulikult läbi ringkonnakohtus esimeses astmes ja riiginõukogu apellatsiooni riiginõukogu halduskohtukolleegium. IPPC lubadega seotud juhtumite korral jätvad kohtud ametiasutustele mõningase kaalutusõiguse, kui määratakse kindlaks, milline on parim

võimalik tehnika konkreetse käitise puhul. Kõigi kohtuliku läbivaatamise menetluste korral võib hageja nõuda ajutiste või esialgsete meetmete võtmist kooskõlas haldusmenetluse raames võimaldatavat esialgset õiguskaitsset käsitlevate üldsätetega (üldise haldusõiguse seaduse artiklid 81: 8-8: 86).

Mõne keskkonnajuhtumi korral on seaduses ette nähtud, et enne, kui ametiasutus saab teha taotluse kohta otsuse, peab taotleja koostama keskkonnamõju hindamise (KMH) aruande (keskkonnahalduse seaduse 7. peatükk). Ametiasutuse mis tahes otsuse keskkonnamõju eelhindamise, KMH ulatuse määramise või KMH aruande vastuvõetavuse kohta võib vaidlustada kohtus, esitades kaebuse selle otsuse peale, millega luba anti või millega keelduti loa andmisest. Puuduvad erieeskirjad kaebeõiguse, kohtute koosseisu, istungite, esitatavate tõendite või asja kohtupoolse läbivaatamise ulatuse kohta. KMHd peetakse oluliseks vahendiks selliste teatavate otsuste ettevalmistamisel, millel on tõenäoliselt märkimisväärne mõju keskkonnale. Sellega tagatakse asjaomastele isikutele, et pädev asutus täidab oma kohustust koostada otsus hoolikalt. Enamikul juhtudel avaldatakse otsuse kavand koos KMH aruandega ning kõigil on lubatud enne lõpliku otsuse tegemist esitada oma seisukohad. Halduskohtud vaatavad läbi nii otsuse protseduurilist ja sisulist õiguspärasust haldusotsuseid, kui huvitatud isikud on konkreetset otsuse selle osa vaidlustanud (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 69 (1) Üldise haldusõiguse seaduse). Kui on andnud ametiasutusele teatava kaalutlusruumi kaalumisel seadusandja poolt erinevate konkreetse otsuse tegemisega seotud huvide, võtab kohus seda kaalutlusruumi arvesse, korraldades üldise läbivaatamise ja jättes jõusse mis tahes otsused, mida ta peab mõistlikuks (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 3: 4 (2) Üldise haldusõiguse seaduse). Üldiselt vaatavad kohtud haldusotsuse läbi ja kontrollivad, kas pädev asutus võis põhjendatult teha otsuse kasutatud sisulistest ja tehnilistest tõenditest ja arvutustest lähtuvalt. Seoses tõenditega puuduvad mis tahes kirjalikud eeskirjad, välja arvatud formaalsed eeskirjad, mida tuleb asjaolude kindlakstegemisel järgida. Näiteks võib kohus määrata sellise sõltumatu eksperdi nagu halduskohtuid keskkonnaga ja üldplaneeringutega seotud juhtumite puhul nõustav sihtasutus (Stichting Advisering Bestuursrechtspraak või StAB). Kui kohus jõuab järeldusele, et otsus on õigusvastane, siis ta tühistab vaidlustatud otsuse. Samas on üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) artikkel 6: 22 sätestatud, et kohus võib jätta tähelepanuta mis tahes menetlusliku vea, millega ei kahjustata mis tahes huvitatud isikute huve. Lähitulevikus nähakse sama sättega ette selline võimalus ka mis tahes sisulise vea puhul. Samuti lisatakse lähitulevikus üldisesse haldusõiguse seadusesse uus säte, millega nähakse ette, et kohus ei tühista haldusotsust, kui selle otsusega rikutakse mis tahes eeskirja, mis ei ole ette nähtud selle huvitatud poole kaitsmiseks, kes kaebuse esitas. Juhtumit menetletakse vastavalt haldusmenetlust käsitlevatele üldsätetele, mis on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) 8. peatükis. Enamikku juhtumeid menetletakse avalikult (üldise haldusõiguse seaduse artiklid 8: 65-8: 56), kuid mõnikord kohaldatakse lihtsustatud menetlust (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 54). Puuduvad tõendeid käsitlevad kirjalikud eeskirjad, välja arvatud formaalsed eeskirjad, mis on seotud teabe nõudmisega, eksperdi määramisega jne (üldise haldusõiguse seaduse artiklid 42: 8-8: 27 ja 8: 29-8: 51). Loomulikult kohtupraktikaga ette nähtud lihtsustatud meetodiga seotud sisulisi tõendeid käsitlevad eeskirjad. Näiteks: Näiteks kui vaidlustatud otsusega piiratakse kodaniku õigusi või kui see otsus sisaldab karistust, lasub tõendamiskohustus ametiasutusel. Veel üks oluline aspekt on: kes algatas haldusotsuse tegemise. Kui haldusotsuse koostamist alustati asjaomase kodaniku taotluse alusel, lasub tõendamiskohustus kõigepealt taotluse esitajal. Halduskohus ei saa otse vaadata läbi poliitikadokumente ja üldiselt siduvaid eeskirju.

V. õiguskaitsse kättesaadavust tegevuse või tegevusetuse

Kui füüsilised või juriidilised isikud rikuvad keskkonnaõigust, on Madalmaade seaduste kohaselt võimalik pöörduda otse kohtu poole. Tegemist ei ole siiski keskkonnanõuetele ainuomase menetlusega, vaid kohtu (tsiviilkohtu, tavakohtu) poole tuleb pöörduda lepinguvälist kahju käsitlevate õigusnormide alusel, mis on esitatud Madalmaade tsiviilseadustiku (Burgerlijk Wetboek) artikkel 6: 162. Hageja võib nõuda kahjutasu või taotleda, et kohus käsiks füüsilisel või juriidilisel isikul lõpetada oma õigusvastane tegevus. Samasugust menetlust kohaldatakse ka riigivõimude vastu esitatavate hagide korral. Madalmaade halduskohtud, kes menetlevad keskkonnalubade ja keskkonnanõuete jõustamise juhtumeid, ei ole pädevad menetlema selliseid füüsiliste või juriidiliste isikute vastu algatatud juhtumeid. Halduskohtutel on loomulikult pädevus selliste juhtumite korral, kus tehti otsus anda keskkonnaluba, kehtestada jõustamismeetmed ning anda nõusolek muudes keskkonnaküsimustes või teha neis küsimustes keelduv otsus. Madalmaad rakendasid keskkonnastatuse direktiivi (2004/35/EÜ) keskkonnahalduse seaduse (Wet Milieubeheer) jaotisega 17.2. Pädev asutus keskkonnale tekitatud kahju on asutus, kes on pädev väljastama luba käitisele (inrichting) üldise keskkonnalubade seaduse (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) alusel või — nende käitiste puhul, mida reguleeritakse üldiste keskkonnakaitses käsitlevate siduvate eeskirjadega, enamikul juhtudel tegevuse üldeskirjade määrusega (Activiteitenbesluit) — ametiasutus, kes on pädev jõustama üldeskirju. Juhul kui kahju on tekitatud väljaspool käitist, määratakse pädev asutus kindlaks kahju laadist lähtuvalt kooskõlas keskkonnahalduse seaduse artikkel 17.9 lõigetega 1-4. Huvitatud isik, nagu on määratletud artikkel 1: 2 on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse (üldise haldusõiguse seaduse; *Algemene wet bestuursrecht*) määratletule või riigivõimale võib paluda, et pädev asutus teeks otsuse ennetavate või heastavate meetmete kohta. Kui huvitatud isik esitab kaebuse, võib kohtulikult läbi vaadata mis tahes otsuse, mille ametiasutus on teinud seoses keskkonnastatusega kooskõlas määrusega, millega rakendatakse keskkonnadirektiivi. Mis tahes kaebust menetletakse kooskõlas nii üldiste haldusmenetluse

eeskirjadega, mis on kehtestatud üldises haldusõiguse seaduses, kui ka spetsiifiliste keskkonnaküsimuste korral kohaldatavate menetluseeskirjadega, mis on sätestatud keskkonnahalduse seaduses. Kui halduskohus ei ole pädev menetlema kohtule lahendamiseks edastatud vaidlust, on juhtumit pädev menetlema tsiviilkohus.

VI. Muud võimalused õigusemõistmisele juurdepääsuks

Prokuratuur (openbaar ministerie) vastutab süüdistuse esitamise eest selliste keskkonnakuritegude korral, mis on kindlaks määratud Madalmaade karistusseadustikus (Wetboek van Strafrecht). Keskkonnaküsimustega seoses on spetsiaalne üksus prokuratuuri seda laadi tegevuse eest süüdistuse esitamiseks Erasüüdistusmenetluse kasutamine ei ole keskkonnaasjade puhul võimalik. Erasüüdistusmenetluse kasutamine ei ole keskkonnaasjade korral võimalik. Samas võib huvitatud isik siiski nõuda, et kriminaalkohus käsiks prokuratuuril esitada süüdistuse teatava kuriteo eest (kriminaalmenetluse seadustiku (Wetboek van Strafvordering) artikkel 12).

Riikliku ombudsmani institutsioon on ette nähtud Madalmaade põhiseaduse (Grondwet) artikkel 78a. Madalmaades on olemas riiklikku ombudsmani käsitlev eriseadus (Wet Nationale ombudsman). Lisaks on riikliku ombudsmani büroo töö reguleeritud Madalmaade üldise haldusõiguse seadusega (Algemene wet bestuursrecht). Riiklik ombudsman uurib talle üldsuse liikmete poolt esitatud kaebusi. Ta võib uurimist alustada ka omal algatusel. Puudub eraldi ombudsman keskkonnaasjade menetlemiseks. Madalmaade ombudsman on pädev uurima valitsuse tegevust mis tahes isiku kaebuse alusel. Ombudsman (<http://www.nationaleombudsman.nl/>) aitab kodanikke, kellel on probleeme valitsusega, ja selgitab haldusasutustele, kuidas nad saaksid asju paremini teha. <http://www.nationaleombudsman.nl/> Kui see on asjakohane, siis riiklik ombudsman probleemide või kaebuste uurimise algatamisega. Seaduse kohaselt peavad kõik asjaomased pooled uurimisele kaasa aitama. Riikliku ombudsmani poole pöördumine on alternatiivne variant. Kui te ei ole rahul valitsusasutuse tegevusega, siis kõigepealt tuleks esitada kaebus sellele samale asutusele. Riiklik ombudsman saab kaebust menetleda ainult siis, kui see esitati kõigepealt asjaomasele haldusasutusele ja see haldusasutus ei menetlenud seda kaebust nõuetekohaselt.

VII. Kaebeõigus

Kaebeõigus	Haldusmenetlus (üldsuse osalemine)	Kohtumenetlus
Üksikisikud	Haldusmenetluse korral on põhireegel see, et huvitatud isik — isik, kelle huve otsusega otseselt mõjutatakse (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 2 (1) Üldise haldusõiguse) — võib osaleda menetluses, mille tulemusel otsus vastu võetakse. Osaleda tohib nii üksikotsuse vastuvõtmiseks ette nähtud menetluses kui ka üldise haldusõiguse seaduse jaos 3.4 kirjeldatud laiaulatuslikus ettevalmistavas menetluses. Keskkonnaasjade jaoks on siiski kehtestatud erisätted, millega lubatakse mitte ainult huvitatud isikutel, vaid kõigil esitada oma seisukohad otsuse kavandi kohta (näiteks keskkonnalubade üldseaduse (Wabo) artikkel 3.12 lõige 5).	Üldise haldusõiguse seaduse (Algemene wet bestuursrecht) artikkel 8: 1 on sätestatud, et ainult huvitatud isikul (belanghebbende) on õigus esitada kaebus ametiasutuse otsuse peale. Huvitatud isik on isik, kelle huve otsusega otseselt mõjutatakse (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 2 (1) Üldise haldusõiguse seaduse). Enne kui saab esitada kaebuse, vastuväite esitamise menetlus on kohustuslik vastavalt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 7: 1, välja arvatud juhul, kui otsus koostati kirjeldatud laiaulatusliku ettevalmistava menetluse abil üldise haldusõiguse seaduse jaos 3.4.
Valitsusvälised organisatsioonid	Artikkel 1: 2(1) Gala on sätestatud, et huvitatud isik on füüsiline isik (või mis tahes juriidiline isik), kelle huve otsusega otseselt mõjutatakse. Artikkel 1: 2(3) Üldise haldusõiguse seaduse on öeldud, et juriidiliste isikute huvid hõlmavad üldiseid ja kollektiivseid huve, mida nad konkreetselt esindavad kooskõlas oma eesmärkidega ja mida tõendab nende reaalne tegevus. Keskkonnaasjade jaoks on siiski kehtestatud erisätted, millega lubatakse mitte ainult huvitatud isikutel, vaid kõigil esitada oma seisukohad otsuse kavandi kohta.	Üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 1 on sätestatud, et ainult huvitatud isikul (belanghebbende) on õigus esitada kaebus ametiasutuse otsuse peale. Artikkel 1: 2(1) Üldise haldusõiguse seaduse, et huvitatud isik on füüsiline isik (või mis tahes juriidiline isik), kelle huve otsusega otseselt mõjutatakse. Artikkel 1: 2(3) Üldise haldusõiguse seaduse kohaselt seoses juriidiliste isikute huvideks peetakse üldiseid ja kollektiivseid huve, mida nad

		konkreetselt esindavad kooskõlas oma eesmärkidega ja mida tõendab nende reaalne tegevus.
Muud juriidilised isikud	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.
Ajutised rühmad	Peavad täitma kas füüsiliste isikute või valitsusväliste organisatsioonide suhtes kehtestatud nõuded.	Peavad enne kaebuse esitamiseks ette nähtud perioodi lõppu täitma kas füüsiliste isikute või valitsusväliste organisatsioonide suhtes kehtestatud nõuded.
Välisriigi valitsusvälised organisatsioonid	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.
Muud isikud	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.	Vt füüsilisi isikuid ja/või valitsusväliseid organisatsioone käsitlevaid kandeid.

Reeglit, mille kohaselt on ainult huvitatud isikul on õigus esitada edasikaebus otsuse tegemist riigiasutuse poolt (artikkel 8, 1 ja 1 üldise haldusõiguse seaduse: 2), kohaldatakse kõigi halduskohtumenetluste korral. Alates oktoober 2005 ei sisalda Madalmaade haldusmenetluse õigusnormid enam kasutada actio popularis't. Valdondlikes keskkonnaalastes õigusaktides ei kalduta kõrvale sellest üldisest kaebeõigust käsitlevast eeskirjast. Sellepärast kohaldatakse seda ka KMHd ja IPPCd käsitlevate juhtumite korral. Samas on valdkondlikes keskkonnaalastes õigusaktides siiski sätestatud, et mitte ainult huvitatud isikul, vaid kõigil on õigus esitada oma seisukohad otsuse kavandi kohta. Valitsusorganite kaebeõigus on reguleeritud üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 2 lõigetega 1 ja 2, milles sätestatakse, et haldusasutus võib olla huvitatud isik talle seadusandja poolt antud volitustest tingitud huvide tõttu, mida võib pidada selle asutuse huvideks. Neile asutustele ette nähtud avalikud ülesanded ja nende asutuste pädevus on otsustavad juhul, kui hinnatakse, millised on neile asutustele usaldatud huvid. Üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 1 kohaselt ei käsitata riiklikku ombudsmanni sellise haldusasutusena. Peale selle ei ole tõendeid selle kohta, et prokuratuur oleks halduskohtus algatanud mis tahes menetluse.

VIII Seaduslik esindamine

Keskkonnaasjadega seotud kohtumenetlustes on oluline osa advokaatidel, sest keskkonnaõigus on muutumas üha keerukamaks. Kui halduskohtus asi võidetakse, võib ametiasutus hüvitada õigusnõustaja kasutamise kulud, kui kohus nii otsustab. Hüvitatav summa maksimeeritakse ja on tavaliselt palju väiksem tegelikest kuludest (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 75).

Õigusesindaja kasutamine ei ole haldusmenetlustes siiski kohustuslik. Sama kehtib ka kõigi halduskohtute kohta. Seega ei ole õigusesindaja kasutamine kohustuslik ka halduskohtumenetlustes. See tähendab, et üldise haldusõiguse seadusega (Algemene wet bestuursrecht) ei nähta ette, et kaebuse esitamiseks ja kohtus esindamiseks peaks kasutama õigusesindajat.

Tsiviilkohtumenetlustes on õigusesindaja kasutamine kohustuslik, kuigi on kehtestatud oluline erand seoses kohtuasjadega, milles hagi summa on väiksem kui 25.000 eurot. Sama kehtib ka kriminaalmenetluste kohta. Kõik advokaadid on advokatuuri (Orde van Advocaten, <http://www.advocatenorde.nl/>) liikmed. <http://www.advocatenorde.nl/> Advokatuuri veebisaidi vahendusel on võimalik leida advokaat, kasutades selleks mõningaid võtmesõnu, näiteks sellist spetsialiseerumisvaldkonda nagu keskkonnaõigus (milieurecht). Mõnel juhul võivad ka valitsusvälised organisatsioonid — näiteks Greenpeace (<http://www.greenpeace.nl/>), Stichting Natuur en Milieu (www2.natuurenmilieu.nl) või Milieudéfensie (<http://www.milieudéfensie.nl/>) — aidata üldsusel kaebust esitada. <http://www.greenpeace.nl/> <http://www.milieudéfensie.nl/>

IX. Tõendid

Madalmaades puuduvad konkreetsed tõendeid käsitlevad eeskirjad, mida kohaldataks ainult keskkonnaküsimuste korral.

Tsiviilkohtu- ja kriminaalmenetluste jaoks on kehtestatud erieeskirjad selle kohta, kuidas esitada tõendeid ja kellel lasub tõendamiskohustus. Tsiviilkohtumenetluse korral peavad pooled esitama kõik oma väiteid tõendavad tõendid kohtule võimalikult kiiresti. Keskkonnaasjadega seotud kriminaalmenetluste korral peab süüdistuse esitama ja kõik tõendid edastama riigiprokurör. Halduskohtumenetlust käsitlevad eeskirjad hõlmavad teatavaid eeskirju, mis käsitlevad tõendite esitamist, kuid üheski neist ei ole sätestatud, kummal poolel lasub tõendamiskohustus. Kohtule on tavaliselt lubatud esitada uusi tõendeid esimest korda, välja arvatud juhul, kui sellega kahjustatakse õiglase kohtumõistmise põhimõtet. Kuigi seadusandja on kord selgitanud, et halduskohtud peaksid püüdma kindlaks teha sisulist tõde ja et kohtud on pädevad küsima tõendeid omal algatusel (ex officio), sarnaneb praegune halduskohtumenetlus paljuski tsiviilkohtumenetlusega, kus eeldatakse, et pooled esitavad oma tõendid ise. Pooltel on lubatud esitada eksperdiarvamusi, lasta eksperti tunnustajana küsitleda ja paluda kohtul määrata ekspert uurimise toimetamiseks

(vt üldise haldusõiguse seaduse jagu 8.2.2 kohtueelse uurimise kohta). Kohtud hindavad kõiki esitatud tõendeid ning teevad järelduse selle kohta, millised tõendid on tõenäoliselt tõesed. Kui esitatakse eksperdiarvamus, siis see ei ole loomulikult halduskohtuniku jaoks siduv, kuigi kohtunik võtab tõenäoliselt arvesse tema määratud eksperdi arvamust. Eksperdiarvamus ei ole siduv ka juhul, kui eksperti ei määranud kohus, vaid eksperdiaruande esitas menetlusosaline. Kohtud võivad alati hinnata aruande ja nõuetele vastavust ning võtavad arvesse seda, kas ekspert on teatatud vastavalt hoolsuskohustuse põhimõttele. Keskkonnaküsimustes tehtud haldusotsuste vaidlustamise menetluste raames on olemas võimalus, et kohus määrab konkreetse sõltumatu eksperdi, nimelt halduskohtuid keskkonnaga ja üldplaneeringutega seotud juhtumite korral nõustava sihtasutuse (Stichting Advisering Bestuursrechtspraak või StAB). Nimetatud sihtasutust rahastab valitsus ja tal on olemas eksperditeadmised keskkonnaküsimustes. Seaduses on sätestatud, et sihtasutus koostab halduskohtu taotluse korral aruande mis tahes keskkonnajuhtumi kohta. Sellise sihtasutuse olemasolu tõttu on keskkonnaasjade korral natuke tõenäolisem, et kohus määrab konkreetse otsuse läbivaatamiseks eksperdi.

Esialgset õiguskaitsset.

Otsuse Üldiselt jõustub haldusasutuse, kui sellest on teada antud kooskõlas teavitamist käsitlevate üldeeskirjadega, mis on sätestatud üldises haldusõiguse seaduses. Kuid kõige olulisemad keskkonnaotsused jõustuvad alles siis, kui on möödunud tähtaeg, mille jooksul saab selle otsuse vaidlustada, sest valdkondlike õigusaktidega on nii ette nähtud. Üldiselt ei ole Madalmaades valitsusasutuse otsuse peale esitatud kaebusel otsuse täitmist peatavat toimet (vt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 6: 16). Kuid valdkondlikes või eriõigusnormides kaldutakse sellest üldreeglist mõnikord kõrvale. Sellepärast võib haldusotsused üldiselt viivitamatult täitmisele pöörata olenemata apellatsiooni või hagi esitamisest. Kui aga täide viiakse mis tahes otsus, mille kohus hiljem tühistab, võib sellega kaasneda vastutus.

Kui otsuse vastu esitati ringkonnakohtule või enne ringkonnakohtule kaebuse võimaliku vastuväite, ringkonnakohtu esimees, kellel on või võib olla asja sisulise arutamise käigus võib taotluse korral anda ajutise hüvitise, kui kiirus on ülitähtis, kuna asjaomaseid huve. Seda niipea, kui esitatakse vastuväide või apellatsioonkaebus (pro forma), millistel kohtutel on pädevus võimaldada esialgset õiguskaitsset mis tahes huvitatud isiku taotlusel, kes on esitanud vaide või kaebuse ning on tõendanud kiireloomulist vajadust õiguskaitsse huvide tõttu (vt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 81).

Esialgne õiguskaitsse võib hõlmata kohtu poolt ette nähtud mis tahes tegevust, kuid praktiliselt kõikide juhtumite puhul hõlmab see peatava toime võimaldamist või sellise toime kaotamist seoses haldusasutuse tehtud otsusega. Halduskohtu võimaldatud esialgse õiguskaitssega seoses ei saa esitada apellatsiooni.

XI. Kohtukulud

Haldusmenetlused on tasuta. Selleks et halduskohus menetleks hageja juhtumit, tuleb tasuda lõiv. Esimeses astmes toimuva kohtumenetluse korral tasumisele kuuluv lõiv on sätestatud üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 41 (Algemene wet bestuursrecht). Üldiselt ei peeta lõivu väga suureks. See lõiv on erinev olenevalt menetluse algatajast, juhtumi liigist ja juhtumi suhtes kohaldatavast materiaalsoigusest. Artikkel 8: 41(3) Üldise haldusõiguse seaduse käsitletakse erinevaid lõive konkreetsemalt. 2013. aastal oli lõiv 44 eurot füüsilise isiku jaoks, kes esitab kaebuse või esialgse õiguskaitsse taotluse haldusasutuse sellise otsuse peale, mis on seotud sotsiaalkindlustuse ja seda valdkonda käsitlevate õigusaktidega (vt artikkel 8: 41 (3) Üldise haldusõiguse seaduse). Mis tahes muude juhtumite korral on lõiv füüsiliste isikute jaoks 160 eurot ning mis tahes juriidiliste isikute jaoks kas kaebuse esitamisel või esialgse õiguskaitsse taotlemisel 318 eurot. Haldusapellatsioonikohtus toimuvate menetluste korral on lõivud mõnevõrra suuremad ning sätestatud apellatsioonikohtu menetluse suhtes kohaldatavates õigusaktides. Kui kaebus rahuldatakse, peab kulud tavaliselt tasuma haldusasutus (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 75). Väga harvadel juhtudel, kui on kuritarvitatud kaebuse esitamise õigust, võib kohus otsustada, et haldusasutuse (kindlaksmääratud) kulud peab tasuma hageja. Enamikul juhtudel ei kohaldata põhimõtet, et kulud tasub kaotaja. Tsiviilkohtumenetluste kulud on natuke suuremad. Ringkonnakohtu menetluse korral on lõiv diferentseeritud (2013. aastal oli see enamikul juhtudel füüsiliste isikute jaoks 274 eurot ja mis tahes juriidiliste isikute jaoks 589 eurot, kuid see võib olla suurem, kui juhtumiga on seotud suuremad huvid). Kui juhtum on seotud nõudega, mis ületab kas 25.000 eurot või 100.000 eurot, on lõivud ka vastavalt suuremad. Teatavatel juhtudel võib isikut käsitada rahalistes raskustes oleva või vaese isikuna ning sel juhul kohaldatakse tema suhtes spetsiaalset madalamat lõivu. Tsiviiliasjade korral valitseb põhimõte, et kulud tasub kaotaja. Kõikide juhtumite korral võivad muud kulud hõlmata kohtumenetluse käigus kasutatava kutselise õigusesindajaga seotud kulusid. Need kulud on erinevad ja sõltuvad sellest, millist laadi (ja mis valdkonnale spetsialiseerunud) advokaadi hageja palkab. Kui hagejat või apellanti käsitatakse rahalistes raskustes oleva või vaese isikuna, võib ta taotleda subsideeritud õigusabi, kuid peab tasuma siiski ka oma osa.

XII. Finantsabimehhanismid

Kohtud ei saa võimaldada erandeid kohtukulude tasumisest. Samas on Madalmaade õigusaktidega ette nähtud subsideeritud õigusabi ja kohtukulude summa vähendamine nendele hagejatele, keda võib käsitada finantsraskustes olevate või vaeste

isikutena. Peale selle on olemas spetsiaalsed bürood, kes pakuvad õigusabi mitteametlikult, ent enamikul juhtudel kaasnevad sellega tavapärased õigusabi kulud, millega tasumiseks võib saada toetust samadel tingimustel, mida kohaldatakse kohtukulude vähendamise korral. Lisaks võib veenda advokaadibüroosid pakkuma tasuta (pro bono) õigusabist abi ning mõningad neist väidavad, et nad teevad seda korrapäraselt, kuid enamik advokaadibüroosid teile suhteliselt tavapärase juhtumite korral tõenäoliselt tasuta õigusabist abi ei paku. Puuduvad keskkonnaasjadega tegelevad õiguskliinikud, mis oleksid üldsusele kättesaadavad. Kuid mõnel juhul korraldavad valitsusvälised organisatsioonid — näiteks Greenpeace, et proteste ametiasutuste otsuste peale ja aitavad kaebuse esitamisel.

XIII. Ajakohasus

Kui taotletakse otsuse haldusasutus peaks esitama otsuse kas valdkondlikes õigusaktides sätestatud lõpptähtaega või — kui see on esitatud — mõistliku aja jooksul, mida peetakse kaheksa nädala jooksul vastavalt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 4: 13. Taotluse esitamise tähtaeg (kompleksse) puhul on kuus kuud ja keskkonnale on kaheksa nädalat vähem keeruliste juhtumite — näiteks ehitusloa. Mõlemad tähtajad on ette nähtud keskkonnalubade üldseadusega (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht). Kui haldusasutus ei tee otsust õigeaegselt, on ette nähtud vähemalt kahte eri liiki karistused. Taotleja peaks andma ametiasutusele teada, et otsust ei tehtud õigeaegselt, ning kaks nädalat pärast selle ametliku teatise esitamist on kaks võimalust. Esiteks antakse taotlejale õigus esitada otse kohtule kaebus seoses asjaoluga, et otsust ei tehtud. Kui pädev kohus leiab, et ametiasutus on tõepoolest rikkunud talle pandud kohustust teha otsus õigeaegselt, et avaliku sektori asutus teha otsuse ja määrab rahaträhi iga päeva eest, mil ametiasutus ei esitama otsuse. Maksimaalne võimalik hüvitus on 1 260 eurot. Kui te soovite otsuse vaidlustada, tuleb kaebus esitada kuue nädala jooksul alates otsusest teatamisest. Enamikul juhtudel on lubatud esitada pro forma kaebus, s.t kaebuse põhjenduste esitamiseks määratakse muu tähtaeg. Kuigi kohtud on viimasel ajal püüdnud tuua istungite toimumise kuupäevi ettepoole, toimub kohtuistung tavaliselt kolmveerand aasta pärast. See annab pooltele aega kaebuse põhjenduste esitamiseks ega kahjusta nende õigust vastata kirjalikult üksteise seisukohtadele. Puudub tähtaeg, mille jooksul kohus peaks istungi korraldama. Puudub tähtaeg Euroopa Kohtul määrata kohtuistungit kuupäeva. Kui on kindlaks määratud, et pooled on kuni kümme päeva enne kohtuistungit esitada uut teavet või uusi kaebuse põhjusi, vaid nad peaksid olema teadlikud, et õigusparasuse põhimõtet võib piirata nende vabadust esitada uut teavet või uusi põhjendusi. Üldise haldusõiguse seadusega nähakse ette tähtaeg, mille jooksul halduskohus peab tegema otsuse pärast kohtuistungit. See tähtaeg on kuus nädalat ja seda võib pikendada veel kuue nädala võrra. Kohtute suhtes ei kohaldata otsuse tegemisega viivitamise korral siiski mingeid karistusi. Tavaliselt kulub kohtul otsuse tegemiseks 9-12 kuud. Hiljuti on nii seadusandja kui ka kohtud rõhutanud, et kohtumenetluse tulemusel tuleks võimalikult suures ulatuses jõuda haldusvaidluse lõpliku lahendamiseni. Sellepärast on rakendatud mitmed õigusaktid, et anda kohtutele võimalus püüelda selle ideaali poole ja see saavutada. Näiteks kui kohus on leidnud, et otsus on õigusvastane, siis on antud pädevus nõuda, et haldusasutus, kes püüab heastada eeskirjade eiramise (seda nimetatakse „silmus“; Artikkel 8: 51A — 8: 51 ja artikkel 8: 80a ja 8: 80B üldise haldusõiguse act.act).

XIV. Muud küsimused

Keskkonnaotsused vaidlustatakse tavaliselt õigusliku haldusmenetluse abil, esitades oma seisukohad ja vaidlustades otsuse kavandi. Keskkonnaasjade (keeruliste, oluliste keskkonnaasjade) korral on tavaks, et enne ametliku haldusmenetluse algust arutatakse projekti asjassepuutuva üldsusega. Enamikul juhtudel on ametiasutus esitatud seisukohtadest tõenäoliselt teadlik otsuse kavandi ettevalmistamise ajal kogutud teabe vahendusel. Keskkonnamõju käsitlevat teavet ei pakuta üldiselt süstemaatiliselt ning struktureeritud ja hõlpsasti juurdepääsetaval viisil, kuid teabe küsimise tulemusel tehakse otsus teabe avaldamise kohta ja see otsus on võimalik vaidlustada kohtus. Keskkonnamõju hindamist käsitlev teave on suures osas kättesaadav keskkonnamõju hindamise komisjoni veebisaidil (<http://www.commissiemer.nl/>) vahendusel. <http://www.commissiemer.nl/> Lisaks pakub juriidilistes küsimustes teavet valitsusasutus (<http://www.agentschapnl.nl/>), kellel on mitu veebisaiti, mis sisaldavad teavet keskkonna kohta Madalmaades ja keskkonnaõiguse kohta (<http://www.infomil.nl/>). <http://www.agentschapnl.nl/> <http://www.infomil.nl/> Madalamaade valitsusasutused on ühe enam veendunud, et vaidluste alternatiivne lahendamine on hea alternatiiv kohtumenetlustele. See on nii ka keskkonnaküsimuste puhul. Lisaks pakuvad mõned halduskohtud — sealhulgas kõrgeim halduskohus keskkonnaasjade korral — pooltele võimalust kasutada vahendajat ja püüda lahendada oma konflikt konsensusse leidmise teel, ilma et kohus peaks otsuse tegema.

XV. On välismaalane,

Madalmaade põhiseaduse (artikkel 1) kohaselt ei ole lubatud kedagi diskrimineerida päritoluriigi ja/või keele alusel. Üldiselt on (menetlust käsitlevates) õigusaktides nõutud, et kõik kohtuasjad, kaebused ja muud kirjalikud dokumendid tuleb esitada kohtule hollandi keeles. Ka kohtuotsus ja muud kohtudokumendid koostatakse hollandi keeles. Samas on siiski olemas võimalus lasta muus keeles koostatud asjaomased dokumendid ära tõlkida. Kui isik osaleb kohtuistungil ja ei oska piisaval määral hollandi keelt, on tal õigus osaleda oma keeles ning kohus võimaldab talle tasuta tõlgi (vt üldise haldusõiguse seaduse artikkel 8: 36).

XVI. Piiriülesed juhtumid

Madalmaade õigusaktides puuduvad üldised menetluseeskirjad, mis on seotud teise riigi keskkonnaküsimustega. Enamikul juhtudel menetletakse piiriüleseid juhtumeid vastavalt tavapärastele menetluseeskirjadele. Loomulikult on Madalmaade ametiasutuste tehtavate otsuste korral oluline Madalmaade projektide keskkonnamõju teistes riikides, kuid piiriüleseid juhtumeid käsitlevad üldeeskirjad puuduvad. Ametiasutuse otsusest mõjutatud (välisriigi) füüsilisi isikuid võib pidada huvitatud isikuteks (üldise haldusõiguse seaduse artikkel 1: 2) ning seetõttu on neil kaebeõigus Madalmaade halduskohtutes ning neil on õigus saada praktiliselt kogu õigusalast ja rahalist abi, mida eespool kirjeldati.

Lingid

- <http://wetten.overheid.nl/zoeken/> (Madalmaade õigusaktide otsing)
- <http://www.rechtspraak.nl/> (Madalmaade kohtupraktika andmebaas)
- <http://www.milieurecht-advocaten.nl/> (Madalmaade keskkonnavaldkonna advokaatide ühendus)
- <http://www.advocatenorde.nl/> (Madalmaade advokatuur)
- <http://www.nationaleombudsman.nl/> (Madalmaade ombudsman)
- <https://www.om.nl/onderwerpen/milieucriminaliteit/> (Madalmaade prokuratuur: Keskkond)
- <http://www.infomil.nl/> (teave Madalmaade keskkonnaõiguse kohta)

[1] Kõik käesoleval veebisaidil nimetatud Madalmaade õigusaktid on internetis kättesaadavad järgmise veebisaidi vahendusel: <http://wetten.overheid.nl/zoeken/> <http://wetten.overheid.nl/zoeken/>

[2] Teave Madalmaade kohtusüsteemi kohta on internetis kättesaadav järgmise veebisaidi vahendusel: <http://www.rechtspraak.nl/>.
<http://www.rechtspraak.nl/>

See on sisu masintõlge. Lehekülje omanik ei vastuta masintõlgitud teksti kvaliteedi eest.

Viimati uuendatud: 14/09/2016